MALTA

QORTI TA' L-APPELL

S.T.O. PRIM IMHALLEF VINCENT DE GAETANO

ONOR. IMHALLEF JOSEPH A. FILLETTI

ONOR. IMHALLEF TONIO MALLIA

Seduta tas-7 ta' Mejju, 2010

Appell Civili Numru. 116/1998/1

Carmel Deguara, Manwel Deguara, Anna Portelli, Angelo Cassar u Lucia Cortis u b'digriet tal-Qorti tas-27 ta' Gunju 2000 gie ordnat li l-isem 'Angelo Cassar' ghandu jinbidel fl-isem 'Angela Cassar'

v.

David u Mary konjugi Mallia

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni pprezentata fil-21 ta' Jannar 1998, mill-atturi li taqra hekk:

“Premess illi l-atturi ghandhom bi qbiela raba li tinsab fl-inhawi denominati ta’ Xifer il-Kif, *ossia* Tal-Imselliet fil-limiti tal-Imgarr.

“Premess illi sabiex jaccedu ghal din ir-raba kemm huma kif ukoll l-aventi kawza taghhom dejjem utilizzaw passagg kemm bir-rigel u anke bil-vettura li jinsab fuq art issa okkupata mill-konvenuti;
“Premess illi fl-ewwel gimgha ta’ Dicembru 1997 il-konvenuti llegalment u abbuzivament mhux biss radmu dan il-passagg izda di piu` mblokkaw l-access li l-atturi dejjem gawdew biex jaccedu ghar-raba sudetta;

“Premess illi ghalhekk l-istess atturi gew illegalment spoljati mill-pussess u/jew detenzjoni tal-passagg in kwistjoni u dritt ta’ access ghar-raba lilhom imqabbel fil-vicinanzi;

“Premess illi l-agir tal-konvenuti jaghti lok sabiex l-atturi jezercitaw l-azzjoni ta’ spoll privileggjat biex l-imsemmi passagg u dritt ta’ access jigi mqieghed mill-konvenuti fl-istat pristinu tieghu;

“Jghidu ghalhekk il-konvenuti jew min minnhom ghaliex din il-Qorti m’ghandhiex ghar-ragunijiet fuq imsemmija:

“1. tiddikjara li meta fil-bidu ta’ Dicembru 1997 radmu l-passagg sudett u mblukkaw l-access li l-atturi kellhom ghall-ghelieqi lilhom imqabbla, ikkommettew spoll *di fronte* taghhom u dan *ai termini* tal-Artikolu 535 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta’ Malta;

“2. tordnalhom u tikkundannhom sabiex fi zmien qasir u perentorju okkorrendo taht supervizjoni ta’ periti nominandi jergghu iqeghdu ghall-istat pristinu tieghu l-imsemmi passagg b’mod li l-atturi jkunu jistghu jaccedu ghall-ghelieqi taghhom fuq imsemmija; u

“3. fin-nuqqas li l-konvenuti jaghmlu dak lilhom ordnat fiz-zmien prefiss, jigu awtorizzati sabiex a spejjez tal-istess konvenuti, l-atturi jaghmlu dak kollu li huwa

necessarju taht is-supervizjoni tal-istess periti u dan ghall-fini tat-tieni talba.

“Bl-ispejjez u bil-konvenuti minn issa ngunti ghas-subizzjoni.”

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti (fol. 13) li in forza taghha eccepew illi:

“1. Illi l-eccipjenti ma kkommettew ebda spoll fit-termini tal-ligi u fil-konfront tal-atturi.

“2. Illi l-atturi qatt ma kellhom pussess jew xi dritt fuq xi passagg mill-proprjeta` tal-eccipjenti.

“3. Illi r-raba li l-atturi jghidu li ghandhom bi qbiela fil-verita` huwa mqabbel lil ommhom Marianna Deguara li min-naha taghha kienet irrinunzjat ghal “kwalunkwe dritt li jista’ jkolli biex nghaddi mill-passagg”; bi hlas *oltre* li gie furmat passagg gdid biex tidhol ghar-raba taghha, irceviet ukoll is-somma ta’ tlett elef u hames mitt Lira (Lm3,500) minghand il-Markiz Anthony Cassar Desain u ohrajn.
“4. Illi kif jidher mill-kuntratt tas-16 ta’ Ottubru 1995, l-eccipjenti akkwistaw il-proprjeta` taghhom bil-garanzija “li ma hemm ebda dritt ta’ passagg minn terzi fuq il-passagg” u ghalhekk hemm lok li l-vendituri awturi taghhom jigu kjamati in kawza kif provdut fl-Artikolu 1422 tal-Kodici Civili.

“5. Salvi eccezzjonijiet ohra.”

Rat is-sentenza moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fil-31 ta’ Ottubru 2007, li in forza taghha, wara li cahdet l-eccezzjonijiet tal-konvenuti, laqghet it-talbiet attrici fis-sens li gej:

“1. Tiddikjara li meta l-konvenuti fil-bidu ta’ Dicembru 1997 radmu l-passagg sudett u mblukkaw l-access li l-atturi kellhom ghall-ghelieqi lilhom imqabbla, huma kkommettew spoll *di fronte* taghhom u dan *ai termini* tal-Artikolu 535 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta’ Malta;

“2. Tordna u tikkundanna lill-konvenuti sabiex fi zmien qasir u perentorju ta’ disghin (90) gurnata mid-data ta’ din is-sentenza u taht s-supervizjoni tal-Perit Arkitett Mario Cassar A. & C. E. (li qed jigi nominat a spejjez tal-konvenuti) jergghu jqeghdu ghall-istat pristinu tieghu l-imsemmi passagg indikat bl-ahmar fuq il-pjanta esebita bhala Dok. “PD 1” (fol. 68), b’mod li l-atturi jkunu jistghu jaccedu ghall-ghelieqi taghhom fuq imsemmija kemm bir-rigel u kemm bil-vetturi u dan billi jsiru ix-xoghlijiet kollha li hemm bzonn u li gew indikati f’din is-sentenza sabiex jigi ripristinat l-istess passagg fl-istat prestinu tieghu ghall-uzu tal-atturi.

“3. Fin-nuqqas li l-konvenuti jaghmlu dak lilhom ordnat fiz-zmien hawn prefiss, din il-Qorti qed tawtorizza lill-atturi sabiex a spejjez tal-istess konvenuti, jaghmlu dak kollu li huwa necessarju sabiex jergghu jqeghdu ghall-istat prestinu tieghu l-imsemmi passagg u dan kif jinsab indikat bl-ahmar fuq il-pjanta esebita bhala Dok. “PD 1” (fol. 68), b’mod li l-atturi jkunu jistghu jaccedu ghall-ghelieqi taghhom fuq imsemmija kemm bir-rigel u kemm bil-vetturi, u dan billi jsiru x-xoghlijiet kollha li hemm bzonn u li gew indikati f’din is-sentenza u l-istess xoghlijiet ghandhom isiru taht is-supervizjoni ta’ l-istess Perit Arkitett Mario Cassar, hawn nominat a spejjez tal-istess konvenuti.

“Bl-ispejjez kollha kontra il-konvenuti.”

Dik il-Qorti tat is-sentenza taghha wara li ghamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet:

- Omissis -

“Illi applikati dawn il-principji ghall-kaz in ezami din il-Qorti thoss li wara li ezaminat il-provi bir-reqqa kollu dovuta fil-kuntest ta’ azzjoni ta’ spoll, jirrizulta li l-atturi fil-fatt kienu jahdmu raba deskritta fic-citazzjoni attrici u ndikata fuq il-pjanta mmarkata bhala Dok. “PD 2” bil-*biro* hamra u sabiex jaghmlu dan kienu jghaddu minn passagg jew trejqa mertu tal-istess kawza attrici, liema passagg jinsab indikat bl-ahmar fuq il-pjanta esebita bhala Dok. “PD 1” (fol. 68) u fil-fatt skond ix-xhieda ta’ Carmel Deguara, l-

ahhar li ghadda minnha kien permezz tal-vettura fil-5 ta' Dicembru 1997 u bil-mixi fis-7 ta' Dicembru 1997.

"Illi fis-6 ta' Dicembru 1997 kien sab l-istess passagg imblukkat b'vann u kelb b'habel twil fl-istess passagg. Kellem lill-konvenuti li qalulhom li ma kienu ser inehhu xejn, u l-Erbgha ta' wara sab l-istess passagg mirdum permezz ta' hamrija b'dan li gie nkorporat mal-ghalqa tal-konvenuti, u b'dan ukoll li l-fetha li kien hemm man-naha tal-ghelieqi tal-atturi giet maghluqa permezz ta' hajt. Din ix-xhieda giet ikkorrobarata mix-xhieda tal-attrici Angela Cassar li tghid li baqghet tghaddi mill-istess triq sal-5 ta' Dicembru 1997, u ma setghetx tidhol izjed mis-6 ta' Dicembru 2007. Tghid li apparti li nghalaq l-access mill-ghalqa taghhom ghall-istess passagg, sar ukoll rixtellu li jinsab maqful u ntefghet hamrija sabiex il-passagg ma baqax kif kien. Il-konvenuti kienu qalulha fis-6 ta' Dicembru 1997 li l-art kienet taghhom u minn dakinhar ma hallewhomx jidhlu mill-istess passagg. L-istess tixhed Lucia Cortis li rrakontat kif hija, zewgha Adolf Cortis, u hutha Carmel u Manwel sabu l-passagg imblukkat fis-7 ta' Dicembru 1997 u l-konvenuti bl-ostakoli li kienu ghamlu u fuq indikati kienu qalulhom li ma kienux ser jithallew jidhlu fuq l-istess, b'dan li llum il-passagg huwa maghluq b'*gate* privata li taghti ghar-razzett fejn joqghodu l-konvenuti Mallia. Hemm konferma ta' dan kollu minn Manwel Deguara.

"Illi l-konvenuti qed issostnu li huma ma kkommettew ebda spoll u l-atturi ma ghandhomx dritt ta' passagg. Ovvjament l-ewwel eccezjoni hija punt ta' fatt mentri it-tieni eccezzjoni ma tidholx fl-indoli ta' kawza ta' spoll, peress li dak li huwa relevanti ghal din il-kawza huwa l-pussess ta' liema xorta jkun, u l-kwistjoni ta' dritt hija mertu ta' kawza ohra, izda certament mhux dik odjerna.

"Illi fil-fatt l-istess konvenuti jallegaw li omm l-atturi kienet iffirmat skrittura li biha allegatament qablet li ma tuzax iktar l-istess passagg mertu tal-kawza odjerna, izda apparti li jidher car li l-indikata Marianna Deguara ma hijiex parti f'din il-kawza, f'dawn il-proceduri qed jigi sostnut li l-imsemmija persuna ghamlet kawza pendenti

quddiem din il-Qorti diversament presjeduta ghaliex qed issostni li hija giet ingannata peress li hija la taf tikteb u lanqas taqra, u l-istess skrittura kellha tirreferi ghall-parti ohra tar-raba u mhux ghal dik mertu ta' din il-kawza u b'hekk tali skrittura mmarkata bhala Dok. "DM1" a fol. 25 tal-process qed tigi kkontestata. Fil-fatt ma hemm l-ebda dubju li l-istess kontenut tal-istess skrittura privata qed jigi kkontestat mill-imsemmija Marianna Deguara kif jidher mill-ittra ufficjali li l-istess persuna baghtet li Anthony Cassar Desain datata 6 ta' Frar 1997 (Dok. "DM 3" – fol. 27) u kif jirrizulta mix-xhieda tal-stess konvenuta Mary Mallia. Mhux hekk biss izda mix-xhieda ta' Paul Deguara, li jidher li ffirma l-istess skrittura ghall-parti tieghu tar-raba, meta mressaq mill-konvenuti bhala xhud sostna li l-istess Marianna Deguara ma ffirmatx quddiemu.

"Illi din fil-fatt hija l-verzjoni ta' Anna Cassar u Carmel Deguara, u din il-Qorti thoss li l-kwistjoni tal-istess skrittura u l-allegati drittijiet hemm indikati, apparti l-kwistjoni tal-awtenticita` taghha, ma hijiex kwistjoni li ghandha tigi eppurata f'azzjoni ta' spoll u dan peress li l-unika eccezzjonijiet permessi f'kawza ta' din in-natura huma biss dwar pussess jew detenzjoni u mhux kwistjonijiet ta' dritt.

"Illi dan jinghad apparti li la l-atturi u lanqas il-konvenuti ma kienu parti fl-istess skrittura; izda fi kwalunkwe kaz jinghad li l-istess skrittura bl-ebda mod ma tista' tintuza sabiex tawtorizza lill-konvenuti jew lil kull persuna ohra, li jiehdu l-ligi f'idejhom ghaliex jippretendu li biha ghandhom dritt li jostakolaw l-uzu tal-istess passagg mertu tal-kawza odjerna mill-atturi – anzi jinghad li l-azzjoni ta' spoll hija proprja ntiza sabiex tevita li persuna li tippretendi li ghandha dritt li tiehu l-ligi f'ideja, haga li jidher li l-konvenuti effettivament ittentaw jaghmlu f'dan il-kaz. Jigi nnutat ukoll li ghalkemm fuq l-istess skrittura jissemmew il-familja Cassar Desain u John u Guzeppi Chetcuti, dawn bl-ebda mod ma ffirmaw l-istess skrittura u jigi nnutat ukoll li ma hemm ebda data fuq l-istess skrittura ghalkemm hija msemmija s-sena 1994 meta l-kaz tal-ispoll gara f'Dicembru 1997, u b'hekk jidher car li bejn l-istess

perjodu l-atturi baqghu juzaw l-istess passagg sakemm sar l-ispoll mertu tal-kawza odjerna.

“Illi l-konvenuti qed jibbazzaw l-eccezzjonijiet taghhom proprju fuq din l-allegazzjoni li Marianna Deguara cediet kull dritt li kellha fuq il-passagg permezz tal-istess skrittura u wara li sar dan jirrizulta li l-konvenuti hadu pussess tal-istess u nkorporaw dan il-passagg ma’ l-art taghhom u dan jirrizulta car anke mix-xhieda ta’ Mary Mallia moghtija fit-2 ta’ Dicembru 2005 (fol. 112 sa 128). Fil-fatt mill-istess xhieda jirrizulta ammess mill-istess konvenuta li l-attur Carmel Deguara u ohtu Angela Deguara kienu juzaw tali passagg mertu ta’ din il-kawza. Ineffetti l-istess konvenuta qalet hekk:-

““Dr. Galea: Fil-mument li tnehha x-xoghol, apparti Charlie, apparti l-mama tieghu, apparti li semmejt lil Angela, dawn ghaliex kienu juzawh, il-passagg?”

“Xhud: Mhux biex jidhlu fir-raba taghhom”.

“Dr. Galea: Jigifieri tikkonferma li kienu jinzlu minnu?”
“Xhud: Iva u l-iehor juzawh xorta.”

“Illi mhux hekk biss izda mix-xhieda tal-konvenut David Mallia fl-affidavit tieghu datat 6 ta’ April 2006 ma hemm l-ebda dubju li huwa kien jaf ukoll li kemm Marianna Deguara u kemm il-familja taghha, nkluz l-atturi kienu juzaw l-istess passagg (fol. 149). Fl-istess xhieda hemm indikat li fil-fatt il-konvenuti qed isostnu li huma akkwistaw il-proprjeta` tal-istess passagg, u kien fis-6 ta’ Dicembru 1997 li huma ghalqu l-istess passagg, tant li qal li kien sar rikors ghall-hrug ta’ Mandat ta’ Inibizzjoni minn Marianna Deguara li ma giex milqugh u ghalhekk *“komplejna bix-xoghol wara li konna diga` wittejna l-passagg il-gdid….”.*

“Illi ghalhekk din il-Qorti thoss li ladarba kawza ta’ dan it-tip hija ntiza u limitata sabiex tezamina biss l-element ta’ pussess, l-element ta’ spoll, u li l-azzjoni saret fit-terminu rikjest mil-ligi, din il-Qorti thoss li ma hemm l-ebda dubju li dawn l-elementi kollha gew ippruvati mill-atturi, u b’hekk l-ewwel eccezzjoni qed tigi michuda; dwar l-eccezzjonijiet l-

ohra, dawn ukoll qed jigu michuda ghaliex fejn l-istess jirrigwardaw il-pussess, l-allegazzjonijiet attrici gew kif inghad ippruvati, u fejn l-istess jirreferu ghad-drittijiet allegatament naxxenti minn xi skrittura jew kuntratt pubbliku, hawn *si tratta* ta' eccezzjonijiet ta' natura petitorja, li ma jistax u ma ghandux isir ezami taghhom f'kawza bhal ma hija din ta' spoll, u b'hekk l-istess eccezzjonijiet tal-konvenuti qed jigu lkoll michuda b'dan li l-istess konvenuti qed jigu kkundannati sabiex jergghu jqeghdu ghall-istat prestinu tieghu l-imsemmi passagg u dan kif jinsab indikat bl-ahmar fuq il-pjanta esebita bhala Dok. "PD 1" (fol. 68), b'mod li l-atturi jkunu jistghu jaccedu ghall-ghelieqi taghhom fuq imsemmija kemm bir-rigel u kemm bil-vetturi u dawn ix-xoghlijiet ghandhom jinkludu li jitnehha kull ostakolu li sar fl-istess passagg inkluz ir-radam bil-hamrija li sar fih bl-iskop li dan il-passagg jigi minflok inkorporat mal-ghalqa tal-konvenuti, u b'dan ukoll li jitnehha l-hajt li sar sabiex jaghlaq il-fetha li l-istess passagg kellu man-naha tal-ghelieqi tal-atturi, u wkoll titnehha l-*gate* privata li saret mill-konvenuti sabiex timblokka l-istess passagg, liema *gate* illum taghti ghar-razzett fejn joqghodu l-konvenuti Mallia, u kull xoghol iehor necessarju sabiex l-istess passagg jigi ripristinat fl-istat originali tieghu qabel ma' sar l-istess spoll. Fin-nuqqas li dan ix-xoghol isir mill-konvenuti fit-terminu li qed jigi prefiss, din il-Qorti qed tilqa' t-tielet talba sabiex tali xoghol isir mill-atturi a spejjez tal-konvenuti, dejjem taht id-direzzjoni tal-perit tekniku hawn nominat."

Rat ir-rikors tal-appell tal-konvenuti tas-16 ta' Novembru 2007 li in forza tieghu, ghar-ragunijiet minnhom premessi, talbu illi din il-Qorti:

"......joghgobha tirrevoka u thassar is-sentenza appellata fl-ismijiet premessi moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fil-31 ta' Ottubru 2007, u minflok tilqa' l-eccezzjonijiet tal-esponenti u tichad it-talbiet attrici. Bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-atturi appellati."

Rat ir-risposta tal-atturi tad-9 ta' Jannar 2008 li in forza taghha, ghar-ragunijiet minnhom premessi, talbu illi din il-

Qorti joghgobha tikkonferma s-sentenza tal-ewwel Qorti, bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-konvenuti;

Rat li quddiem din il-Qorti, d-difensuri tal-partijiet ghamlu riferenza ghal zewg sentenzi moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili, it-tnejn fit-28 ta' Novembru 2008, li ghaddew in gudikat u li jolqtu fil-petitorju l-meritu tal-vertenza odjerna; dawn iz-zewg sentenzi nghataw fil-kawzi **Deguara et v. Mallia et**, citazzjoni numru 620/97, u **Deguara et v. Cassar Desain et**, citazzjoni numru 2326/97;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet fid-diversi udjenzi;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Ikkunsidrat:

Illi kif jirrizulta mill-fatti kif esposti mill-ewwel Qorti fis-sentenza taghha, din hi kawza ta' spoll li l-atturi fethu wara li allegaw li l-konvenuti ostakolawhom fl-uzu ta' passagg minn fuq ir-raba taghhom. L-ewwel Qorti sabet li l-atturi rnexxielhom jippruvaw it-tliet elementi mehtiega biex tirnexxi tali azzjoni u ordnat li l-istess atturi jigu riprestinati fil-pusess tal-passagg li qabel kienu jgawdu.
Il-konvenuti appellaw u kkontestaw l-ezistenza tat-tliet elementi mehtiega biex tirnexxi tali azzjoni, cioe`, il-pussess favur l-atturi, l-ispoll mill-konvenuti u l-introduzzjoni ta' din l-azzjoni fit-terminu rikjest mil-ligi.

Din il-Qorti, pero`, wara li ezaminat il-provi kollha prodotti ma tarax li l-konvenuti ghandhom ragun fl-aggravji taghhom. Dwar l-element ta' pussess, jirrizulta mill-provi li bhala fatt, l-atturi, l-aktar Carmel Deguara, kien juza dan il-passagg ghal ghalqa li kienet mqabbla lill-ommu Marianna Deguara, u dan peress li hu baqa' jghix mal-genituri tieghu u jghin fir-raba, l-aktar meta refa' mix-xoghol missieru. Il-konvenuta Mary Mallia stess tghid li Toni u Marianna Deguara kienu ghamlu l-passagg ghall-habta tal-1979, *"meta kien hemm dik il-maltempata kbira"*, u li f'dik il-habta twitta l-passagg u hallew lil Deguara jghaddi; dan ghamluh, kompliet tghid, mhux b'permess, *"imma ahna peress li kien xaghari m'oggezzjonajniex".*

Mistoqsija mill-Qorti jekk damux jghaddu minn hemm, l-istess konvenuta wiegbet *“mis-’79 sa meta nehejnilhom il-passagg”.* Din l-istqarrija tikkonferma mhux biss l-uzu li l-atturi kienu qed jaghmlu tal-passagg, izda wkoll li kienu l-konvenuti li nehhew il-passagg, billi hartuh u inkorporawh mal-bqija tal-ghalqa taghhom. F’parti ohra mid-dispozizzjoni taghha, l-istess konvenuta wiegbet li kienet tara lil Marianna u lil binha Carmel jghaddu mill-passagg biex jahdmu l-ghalqa, u lil Angela Cassar tuza l-passagg biex tidhol fl-ghalqa biex taghmel xi *picnic*. L-atturi, da parti taghhom, ilkoll ikkonfermaw li kienu jaghmlu uzu mill-passagg f’xi hin jew iehor, u jista’ jizdied ukoll li fil-kawza msemmija **Deguara et v. Mallia et**, gie stabbilit ukoll mill-Qorti li l-atturi f’dik il-kawza, li huma l-istess atturi f’din il-kawza, “*kienu jaghmlu uzu minn dan il-passagg”*. Ghal fini ta’ dawn il-proceduri, dawn il-provi huma bizzejjed biex jirradikaw id-dritt tal-azzjoni, indipendentement minn kemm l-istess atturi kellhom jew kien fadlilhom dritt jaghmlu uzu mill-passagg. Bhala fatt, l-atturi kienu qed jghaddu mill-passagg, u ghandhom dritt hekk ikomplu jaghmlu sal-mument li jigi stabbilit li huma fil-fatt, m’ghandhomx dritt li jghaddu mill-passagg.

Rigward it-tieni element, dak tal-ispoll, jirrizulta li fil-fatt, il-passagg ghall-ewwel gie mblokkat b’vann, u ftit wara dan l-istess passagg instab mirdum permezz ta’ hamrija u gie inkorporat mal-ghalqa tal-konvenuti.

Il-fetha min-naha tal-ghelieqi tal-atturi giet ukoll maghluqa permezz ta’ hajt. Mid-deposizzjoni tal-konvenuta Mary Mallia jirrizulta li ghal xi zmien hallew lil Deguara jibqghu juzaw il-passagg, *“mbaghad wittejnilhom il-passagg il-gdid u ghidnilhom issa hemm il-passagg lest u tistghu tibdew tuzaw hemmhekk”*; eventwalment il-passagg l-iehor *“spicca u ma jistghux jghaddu izjed minn hemm”*. Fuq parti minn dan il-passagg gie rilokat razzett li kellhom il-konvenuti u li kellu jiccaqlaq wara ftehim mas-sidien tal-ghelieqi li ried ibiegh parti mill-ghalqa lill-Parents Foundation for Education ghall-bini tal-iskola San Andrea.

Ghalkemm ix-xoghol fiziku ta’ rilokazzjoni sar minn haddiema mqabda minn din il-Fondazzjoni, dan sehh

wara ftehim li sar mal-konvenuti, wara li dawn accettaw li jirrilaxxjaw parti mill-ghelieqi. Fi kliem iehor, kienu l-konvenuti li nsistew li, bhala parti mit-transazzjoni, ikollhom kollox lest, u l-Fondazzjoni obbligaw ruhhom li jaghmlu x-xoghol relattiv ghall-konvenuti "bhala parti mill-ftehim". Huma l-konvenuti, allura, li jibqghu personalment responsabbli ghal dak li sehh, ghax kienu huma li nsistew li l-Fondazzjoni twettaq ix-xoghol kollu mehtieg (biex jitnehha l-passagg meritu ta' din il-kawza) u "jaghtuna kollox lest".

Ghar-rigward taz-zmien ta' meta sehh l-ispoll, hemm divergenza bejn il-partijiet, pero`, mix-xhieda tal-atturi, partikolarment ta' Carmel Deguara, jirrizulta li l-konvenut kien imblokka l-passagg bil-vann fis-6 ta' Dicembru 1997, u meta mar ikellem lill-konvenut David Mallia dwar dan, wiegbu li jekk ma kienux se jigu l-pulizija ma kienx se jhalihom jghaddu mill-passagg. Il-pulizija, milli jidher, ma riedux jindahlu fil-bicca, tant li l-Erbgha ta' wara dan l-incident, il-passagg gie mirdum u inghalqet b'hajt il-fetha li kien hemm man-naha tal-ghelieqi tal-atturi. L-ewwel Qorti dehrilha li kella taghti affidament lil din ix-xhieda tal-atturi, u din il-Qorti ma tarax li ghandha fuqhiex tvarja din il-konkluzjoni tal-ewwel Qorti.

Stabbiliti l-ezistenza tat-tliet elementi mehtiega biex tirnexxi din l-azzjoni, qabel ma tghaddi <u>ghar-rimedju</u>, din il-Qorti jehtiegilha tqis l-effett taz-zewg sentenzi fil-petitorju aktar qabel imsemmija. Huwa veru li fil-principju kawza ta' spoll ma tiddipendix min u m'ghandhiex tkun influwenzata minn aspetti ta' dritt, pero`, meta l-materja tal-spoll tkun meritu ta' kawza ohra li lahqet giet deciza u ghaddiet in gudikat, din il-Qorti fil-gudizzju tal-ispoll, trid bilfors tqis dak li gie stabbilit fil-kawza l-ohra, anke biex ikun hemm konsistenza bejn il-gudikati ta' dawn il-qrati.

Jirrizulta, fil-fatt li l-ghelieqi u d-dritt ta' passagg kienu vestiti f'idejn l-omm, Marianna Deguara, u uliedha, l-atturi, kienu jahdmu l-ghelieqi u/jew juzaw il-passagg bil-beneplacitu ta' ommhom. L-attur Carmel Deguara fil-fatt jghid li hu kien jahdem r-raba "ghal ommi"; kulhadd kien igawdi, pero`, id-dritt ta' qbiela u ta' passagg kienu vestiti

fl-omm. Fil-kawza **Deguara et v. Mallia et**, il-Prim Awla tal-Qorti Civili qalet li:

"Mill-provi prodotti jirrizulta li Marianna Deguara kienet personalment id-detentur tal-qbiela billi t-titolu taghha kien gej "minn missierha u missier missierha" (ara xhieda a fol. 243 u xhieda a fol. 56 fil-process 2326/97). Mill-affidavit taghha jirrizulta wkoll li hi kienet ikkompensat lil hutha wara l-mewt ta' missierha sabiex il-qbiela tigi fuqha biss."

Jirrizulta wkoll li l-istess Marianna Deguara irrinunzjat ghall-passagg in kwistjoni wara ftehim mas-sidien tal-ghalqa; ghal din ir-rinunzja hadet kumpens xieraq. Hi ppruvat tiddikjara dak il-ftehim null, izda l-pretenzjoni taghha giet michuda bis-sentenza li nghatat fil-kawza msemmija fl-ismijiet **Deguara et v. Cassar Desain et**. La darba spicca d-dritt ta' Marianna Deguara li tuza l-passagg spicca wkoll id-dritt ta' uliedha, ghax dawn kienu qed jaghmlu uzu mill-passagg, bis-sahha tad-dritt li kellha ommhom. L-atturi m'ghandhomx dritt indipendenti ghall-uzu tal-passagg izda d-dritt kien vestit fl-omm, li kienet tippermetti lill-uliedha jinqdew bil-passagg. Terminat id-dritt tal-omm, l-atturi, uliedha, ma fadalhom ebda pretensjoni fuq l-istess passagg.

Darba li issa gie stabbilit definitivament li l-atturi ma fadalhom ebda dritt jghaddu mill-passagg, din il-Qorti ma tistax tordna li jigu reintegrati fil-pussess tal-istess passagg, ghax fid-dritt ma jistghux aktar jaghmlu uzu mill-istess passagg. Is-sottomissjoni tal-atturi li r-rinunzja li ghamlet ommhom ma torbotx lilhom ghax huma ma kienux parti fuq l-istess giet mwarba mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **Deguara et v. Mallia et** meta osservat li:

"...billi l-qbiela kienet issejjah lil Marianna Deguara u missier l-atturi ma kienx l-inkwilin, l-atturi ma kellhomx dritt li jesigu li jkunu prezenti wkoll meta ssir ir-rinunzja."

Ikun issa kontrosens li din il-Qorti tippermetti lill-atturi jghaddu mill-passagg in kwistjoni meta gie stabbilit b'mod definitiv li l-istess atturi m'ghandhomx dritt jaghmlu uzu

mill-istess passagg. Ghalhekk, filwaqt li din il-Qorti sejra tikkonferma li sar l-ispoll lamentat, mhiex se tordna r-reintegrazzjoni stante decizjoni fil-meritu fil-pendenza ta’ dawn il-proceduri. Il-fatt li l-atturi baqghu jinsistu fuq din il-kawza anke wara decizjoni kontra taghhom fil-petitorju ghandu jkun rifless fil-*capo spese*.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mill-appell tal-konvenuti billi tikkonferma dik il-parti tas-sentenza tal-ewwel Qorti fejn laqghet l-ewwel talba attrici (dikjarazzjoni li sehh spoll), izda tirrevokaha fejn laqghet it-tieni u tielet talba attrici u minflok tastjeni milli tiehu aktar konjizzjoni ta’ dawk it-talbiet stante decizjonijiet fil-petitorju fil-konfront tal-istess passagg.

L-ispejjez in prim istanza jithallsu kollha mill-konvenuti kif ordnat l-ewwel Qorti waqt li dawk marbuta ma’ dan l-appell, jithallsu bin-nofs bejn l-atturi solidament bejniethom, min-naha ’l wahda, u l-konvenuti solidament bejniethom, min-naha l-ohra.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------